

Отже, можна констатувати, що сучасні діти, які переживають насильство у родині, більше довіряють соціальним мережам у вирішенні цих проблем та віддають перевагу віртуальним ресурсам, аніж реальним органам захисту прав дитини. Жоден із досліджуваних основної групи не звертався до фахівців із попередження проявів домашнього насильства та не брав участь у програмах профілактики домашнього насильства. Перспективами подальших досліджень вважаємо визначення психологічних особливостей прояву реакції на домашнє насильство у осіб підліткового віку.

**Климиша Л. В.**

### **ВИДИ ТРУДНОЩІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ООП ТА ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ ЇХ ПОДОЛАННЯ**

Освітні труднощі – це перешкоди, що виникають у процесі навчання та впливають на засвоєння знань і досягнення навчальних результатів. Вони можуть мати різні причини та прояви, включаючи когнітивні, емоційні, соціальні та педагогічні фактори. Такі труднощі характерні для учнів на різних етапах навчання і можуть впливати на їхню успішність та загальний освітній процес.

Виділяють п'ять основних типів труднощів в освітньому процесі: інтелектуальні, функціональні, фізичні, навчальні та соціоадаптивні (Козігора М., 2020).

Інтелектуальні труднощі виникають через обмеження в розвитку когнітивних функцій, що є основою для інтелектуальної діяльності. Вони можуть проявлятися у вигляді проблем із запам'ятовуванням, труднощів у концентрації уваги, нестачі логічного мислення та аналізу інформації, обмежених мовних навичок, а також низької мотивації до навчання. Такі труднощі можуть призводити до низької успішності, зниження самооцінки та труднощів у соціальній взаємодії.

Для подолання інтелектуальних труднощів застосовують адаптивні методи навчання, індивідуальні навчальні плани,

спеціальні вправи для розвитку пам'яті, уваги та мислення, а також роботу з психологами та педагогами для підвищення мотивації та формування ефективних навчальних стратегій. Використання технологічних засобів також може сприяти покращенню когнітивних функцій та загальної успішності учнів (Логвинюк А., 2014).

Функціональні труднощі охоплюють сенсорні, моторні та мовленнєві обмеження, які можуть ускладнювати навчання та взаємодію в освітньому середовищі. Для їх подолання важливо застосовувати спеціалізовані корекційні методики, технічні засоби підтримки та створення інклюзивного освітнього середовища, що враховує особливі потреби учнів.

Загалом, для ефективного подолання труднощів в освітньому процесі необхідний комплексний підхід, який включає співпрацю педагогів, батьків та спеціалістів. Важливим є створення індивідуальних освітніх програм, адаптація навчального матеріалу та впровадження сучасних методик, спрямованих на розвиток пізнавальних здібностей і соціальної адаптації учнів.

Функціональні обмеження можуть негативно впливати на освітній процес, ускладнюючи засвоєння матеріалу, що призводить до зниження успішності. Також можливі труднощі у соціальній взаємодії з однолітками, що спричиняють відчуття ізоляції. Крім того, ці труднощі часто стають причиною зниження самооцінки та втрати мотивації до навчання.

Для подолання таких викликів важливо адаптувати навчальні програми та матеріали відповідно до потреб учнів із функціональними особливостями. Ефективними стратегіями є використання спеціальних технічних засобів і програм, що полегшують навчання, створення доступного середовища в навчальних закладах, а також надання психологічної підтримки для зменшення емоційних бар'єрів. Важливим аспектом є підвищення кваліфікації педагогів у роботі з учнями, які мають функціональні труднощі, та активне залучення батьків до навчального процесу (Лопатіна М., 2021).

Для досягнення успішних результатів необхідний комплексний підхід, що передбачає взаємодію між педагогами,

фахівцями, батьками та самими учнями, спрямований на створення умов для комфортного навчання та розвитку.

Фізичні труднощі у навчальному процесі виникають через обмеження у функціонуванні органів або кінцівок, що може ускладнювати виконання різних навчальних завдань. Такі обмеження можуть суттєво впливати на здатність учнів брати участь у навчанні та активно взаємодіяти з освітнім середовищем.

Ці труднощі можуть позначатися на навчальних досягненнях, рівні мотивації та самооцінці, а також на соціальній адаптації. Учні можуть відчувати складнощі при виконанні письмових робіт, лабораторних досліджень чи інших видів діяльності, що потребують фізичної активності. Через постійні обмеження можливе зниження мотивації до навчання, що, у свою чергу, може негативно позначитися на самооцінці. Також фізичні труднощі можуть ускладнювати соціальну взаємодію та участь у спільних заходах.

Для підтримки таких учнів необхідно створювати доступне освітнє середовище. До ключових стратегій подолання фізичних труднощів належать облаштування навчальних приміщень спеціальними засобами, такими як пандуси, ліфти, зручні парти та стільці. Використання адаптивних технологій, наприклад, спеціальних клавіатур, мишей або збільшувальних пристроїв, допомагає учням легше виконувати завдання.

Важливим є розроблення індивідуальних навчальних планів, які враховують особливості учня та коригують освітній процес відповідно до його можливостей. Також необхідно підвищувати обізнаність педагогів щодо методик навчання дітей із фізичними обмеженнями та залучати спеціалістів, наприклад, фізіотерапевтів, для додаткової підтримки.

Психологічна допомога відіграє значну роль у збереженні мотивації та подоланні емоційних бар'єрів, пов'язаних із фізичними труднощами. Співпраця з батьками також є важливою складовою успішної адаптації учня, оскільки забезпечує необхідну підтримку в домашньому середовищі та сприяє створенню комфортних умов для навчання (Непран А., 2020).

Подолання фізичних труднощів вимагає всебічного підходу, який включає створення доступного освітнього середовища, застосування спеціалізованих технологій, розробку індивідуальних методів навчання, а також забезпечення належної підтримки з боку педагогів, фахівців та родини.

Навчальні труднощі можуть бути спричинені особливостями або обмеженнями довільної діяльності, яка перебуває під контролем свідомості. Вони впливають на різні аспекти освітнього процесу, включаючи читання, письмо, математику та інші дисципліни.

Проблеми з читанням можуть виявлятися у труднощах із розпізнаванням букв і слів, уповільненому темпі читання, випадкових пропусках або заміні символів. Деякі учні здатні технічно прочитати текст, але при цьому їм складно його зрозуміти та правильно інтерпретувати зміст.

Порушення письмових навичок можуть проявлятися у труднощах із написанням літер і слів, частих орфографічних помилках, нерозбірливому почерку та складнощах із застосуванням правил правопису та пунктуації.

Математичні труднощі включають проблеми з виконанням арифметичних дій, розв'язанням задач, а також із засвоєнням та використанням логічних принципів і алгоритмів. Учні можуть бути складно розуміти числові відношення, запам'ятовувати математичні правила або застосовувати їх на практиці.

Методи подолання навчальних труднощів включають адаптацію освітніх матеріалів і методик відповідно до індивідуальних особливостей учня. Використання завдань, підібраних відповідно до рівня розвитку та можливостей дитини, сприяє ефективнішому засвоєнню знань. Також важливими є спеціальні вправи для покращення навичок читання, письма та математики, застосування цифрових технологій для розвитку когнітивних здібностей, а також робота з психологом для підвищення мотивації та впевненості в собі.

Серед додаткових засобів навчання ефективними є комп'ютерні програми для розвитку базових освітніх навичок, використання аудіокниг та інших інтерактивних ресурсів, що допомагають долати труднощі у навчальному процесі.

Успішне подолання навчальних бар'єрів потребує комплексного підходу, який поєднує індивідуалізацію навчального процесу, розвиток когнітивних функцій, психологічну підтримку та впровадження спеціалізованих освітніх технологій. Співпраця педагогів, батьків та фахівців є ключовою умовою створення сприятливого середовища для учнів, що дозволяє їм долати труднощі та досягати успіху в навчанні (Романюк С., 2019).

Соціально-адаптаційні та соціокультурні труднощі можуть значно впливати на навчальний процес та загальний розвиток школярів. Вони проявляються у складнощах із пристосуванням до соціального середовища, формуванням міжособистісних відносин, інтеграцією в колектив та засвоєнням норм і цінностей суспільства.

Учням може бути важко адаптуватися до нових умов навчання, таких як зміна класу, школи або навчальної програми. Крім того, у деяких дітей спостерігаються труднощі у зміні поведінки відповідно до різних ситуацій, що може стати причиною конфліктів та проблем у спілкуванні.

Методи подолання соціально-адаптаційних і соціокультурних труднощів включають надання психологічної підтримки для формування навичок соціальної взаємодії та подолання емоційних бар'єрів. Важливу роль відіграють тренінги та спеціальні заняття, спрямовані на розвиток комунікативних умінь, ефективне розв'язання конфліктних ситуацій і співпрацю в колективі.

Інтеграція елементів культурного різноманіття в освітній процес допомагає формувати толерантне ставлення до різних культурних середовищ. Водночас підвищення рівня професійної підготовки вчителів у сфері інклюзивної освіти та міжкультурної комунікації сприяє ефективнішій роботі з учнями, які стикаються з адаптаційними труднощами.

Комплексний підхід до вирішення таких проблем передбачає психологічну та соціальну підтримку, сприяння культурній адаптації, проведення спеціальних заходів для дітей з особливими освітніми потребами, залучення батьків і громади до освітнього процесу, а також підвищення кваліфікації педагогів. Така система заходів допоможе учням успішно

інтегруватися в соціальне середовище та досягати позитивних результатів у навчанні.

Труднощі в освітньому процесі можуть виникати на різних етапах засвоєння знань: від сприйняття нової інформації до її аналізу, запам'ятовування, впорядкування та практичного застосування. Також складнощі можуть стосуватися формулювання відповідей та активного використання отриманих знань у реальних ситуаціях.

**Коваленко О. Д.**

### **СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

Одним із ключових викликів сьогодення є забезпечення рівного доступу осіб з особливими освітніми потребами до якісної освіти, соціалізації, адаптації до суспільного життя та самореалізації. В умовах реформування освіти в Україні, впровадження інклюзивної моделі навчання та гуманістичних підходів у вихованні значно зростає роль соціального педагога як фахівця, здатного забезпечити комплексний підхід до підтримки таких дітей та їхніх родин.

Сучасна соціально-педагогічна діяльність має бути спрямована не лише на компенсацію труднощів у розвитку або навчанні, але й на розкриття особистісного потенціалу дитини, розвиток життєвих компетенцій, інтеграцію у соціум, формування позитивної Я-концепції та зменшення стигматизації. З огляду на воєнні дії, соціальну нестабільність, зростання кількості дітей із травматичним досвідом, психоемоційними порушеннями або потребою в особливих освітніх умовах, соціально-педагогічна підтримка стає ще більш необхідною.

Обрана тема є надзвичайно актуальною, адже вона охоплює важливий суспільний запит на гуманізацію освітнього середовища, підвищення ефективності допомоги дітям з особливими освітніми потребами та розвиток професійної